

Statenstuk 2020-932

Energietransitie-agenda 2020-2023

Voorgestelde behandeling:

- Statencommissie Omgevingsbeleid op 6 mei 2020
- Provinciale Staten op 27 mei 2020
- fatale beslisdatum: Niet van toepassing

Behandeld door de heer R.A. Bouwer, telefoonnummer (0592) 36 58 53, e-mail r.bouwer@drenthe.nl
Portefeuillehouder: de heer T. Stelpstra

Inleiding

a. Algemeen

Het Coalitieakkoord 2019-2023 'Drenthe, mooi voor elkaar!' geeft onder meer aan dat in Drenthe in 2030 40% van ons energiegebruik hernieuwbaar is en dat wij in 2050 energieneutraal zijn. De afgelopen jaren werkten wij aan deze doelen via de Energieagenda 2016-2019. Voor deze bestuursperiode doen wij dat met de Energietransitie-agenda 2020-2023.

Wij richten ons op de volgende speerpunten: gebouwde omgeving, mkb en industrie, hernieuwbare energie, het energiesysteem van de toekomst en communicatie. Dat doen wij met bedrijven, inwoners, overheden en andere instanties.

De speerpunten in een notendop:

1. Het speerpunt 'Gebouwde omgeving' stelt centraal dat de energietransitie woonlasten-neutraal verloopt. De focus ligt op het ondersteunen van dorps- en wijkinitiatieven met energiecoöperaties, het faciliteren en ondersteunen van gemeenten en de regie op een levendige netwerkorganisatie.
2. Het speerpunt 'Mkb en industrie' focust op het versnellen van de energietransitie via energieadvies en kennisontwikkeling en door het stimuleren van innovatieve projecten en verdienmodellen. Verder investeren we meer in energietoezicht.
3. Het speerpunt 'Hernieuwbare energie' wil met het ontwikkelfonds lokaal eigenaarschap bevorderen en de energiecoöperaties ondersteunen in het voortraject van projecten voor hernieuwbare energie. Dit speerpunt richt zich verder op het faciliteren en ondersteunen van grootschalige hernieuwbare energieproductie.
4. Het speerpunt 'Energiesysteem van Drenthe' richt zich op een adequaat elektriciteitsnetwerk dat de groei van hernieuwbare energie aankan. Wij ondersteunen de ontwikkeling van het Drentse energiesysteem van de toekomst. Daarnaast richt het zich op de mogelijkheden van waterstof als nieuwe energiedrager, onder meer door het ondersteunen van innovaties.
5. Het speerpunt 'Communicatie' richt zich op het bieden van handelingsperspectief: inzicht geven in de mogelijkheden van burgers en ondernemers om bij te dragen aan de energietransitie, bij te dragen aan de doelstellingen van de Energietransitie-agenda en samen te werken met alle belanghebbende partijen.

Naast de energietransitie hebben wij bijvoorbeeld ook de natuuropgave, de sociale agenda en de transitie in onze landbouw. Deze en ook andere opgaven zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden en kunnen bijdragen aan het realiseren van de verschillende doelen. Bij de uitvoering van de Energietransitie-agenda 2020-2023 zal er steeds aandacht zijn voor regionale, nationale en Europese koppelkansen.

b. Europese aspecten

Niet van toepassing.

c. Economie/werkgelegenheid

De energietransitie biedt het Drentse bedrijfsleven goede kansen. Het Drentse bedrijfsleven is immers nodig om de energietransitie mee te realiseren, bij zowel de inwoners, instanties, bedrijven als de overheid. We ondersteunen het bedrijfsleven met kennis en middelen, zodat het kan experimenteren met nieuwe verdienmodellen en innovaties.

d. Participatie

De Energietransitie-agenda 2020-2023 is bedoeld als kader waarbinnen de inwoners, ondernemers, medeoverheden en andere instanties onderling en met de provincie Drenthe samenwerken aan de Drentse energietransitie.

De meest in het oog springende 'Expeditie naar Energieneutraal wonen' en de 'Regionale Energie Strategie' zijn bijvoorbeeld meerjarige trajecten die de inwoners, medeoverheden en andere partijen al met ons uitvoeren.

e. Generatietoets

Uw Staten hebben op 13 november 2019 de motie Generatietoets (M 2019-19) aangenomen. De motie vraagt concreet om het doen van onderzoek naar een generatietoets door bij wijze van proef bij de Woonagenda, de Energieagenda, de Sociale Agenda en de Economische Koers in beeld te brengen wat de (beleids)effecten zijn voor de verschillende generaties. Hoewel de Energietransitie-agenda 2020-2023 geen onderscheid maakt naar verschillende leeftijdscategorieën, is het behalen van de klimaatdoelen niet alleen van belang voor de huidige, maar zeker ook voor toekomstige generaties. Het is daarom verheugend en kansrijk dat jongeren zich zo betrokken voelen bij het klimaatdossier en de energietransitie. Het gaat over hun toekomst.

De generatietoets treft u aan als bijlage 2.

Advies

De Energietransitie-agenda 2020-2023 vast te stellen.

Doelstelling uit de begroting

5.1.01 Het aandeel hernieuwbare energiebronnen bedraagt 14% in 2020 en 16% in 2023

Argumenten

1.1. *Het Coalitieakkoord 'Drenthe, mooi voor elkaar 2019-2023!' spreekt onder meer de ambitie uit dat wij ook voor komende generaties een mooi en leefbaar Drenthe willen.*

Het hoofdstuk Klimaat en Energie werkt dit uit in ambitieuze doelen voor de energietransitie. Wél met de vaststelling dat de energietransitie haalbaar en betaalbaar moet zijn. De Energietransitie-agenda 2020-2023 is de uitwerking van het hoofdstuk Klimaat en Energie.

1.2. *Het Coalitieakkoord onderscheidt meerdere provinciale rollen die van betekenis zijn voor het realiseren van de gestelde doelen.*

Deze rollen zijn: keuzes maken en kansen zoeken voor de inpassing van de energietransitie, ruimte geven aan proeftuinen en innovaties, werken aan draagvlak met medeoverheden, bedrijven en inwoners, voortrekker zijn bij het ondersteunen van inwoners en bedrijven, het vertalen en verbinden van opgaven uit het Klimaatakkoord en het houden van overzicht op de vertaling van de klimaatdoelstellingen in de verschillende programma's.

Tijdsplanning

Niet van toepassing.

Financiën

Wordt uit de bestaande begroting gedekt. Het betreft een bedrag van € 3.546.500,-- ten laste van het budget 3500511 (Programma Klimaat en Energie) voor het begrotingsjaar 2020. Voor de begrotingsjaren 2021 tot en met 2023 is per jaar een bedrag gereserveerd van € 2.264.500,--, dit onder het voorbehoud van goedkeuring van de Begrotingen 2021, 2022 en 2023 door uw Staten.

Monitoring en evaluatie

De monitoring van de doelstellingen uit de Energietransitie-agenda 2020-2023 voeren we uit op basis van de informatie in de landelijke Klimaatmonitor. Zo vergelijken we provincies onderling en monitoren we op de nationale doelstellingen uit het Klimaatakkoord. We onderzoeken of het mogelijk is de actualiteit van deze informatie te verhogen. Via <https://www.provincie.nl/klimaatmonitor/> zijn de behaalde resultaten te zien.

Communicatie

De communicatiestrategie wordt uitgewerkt op een later moment.

Bijlagen

1. Energietransitie-agenda 2020-2023
2. Generatietoets

Ter inzage in kamer C0.39

Niet van toepassing.

Assen, 31 maart 2020

Kenmerk: 14/5.7/2020000626

Gedeputeerde Staten van Drenthe,

mevrouw drs. J. Klijnsma, voorzitter
W.F. Brenkman MSc, secretaris

md/coll.

Provinciale Staten van Drenthe;

gelezen het voorstel van Gedeputeerde Staten van Drenthe van 31 maart 2020, kenmerk 14/5.7/2020000626;

BESLUITEN:

de Energietransitie-agenda 2020-2023 vast te stellen.

Assen, 27 mei 2020

Provinciale Staten voornoemd,

, voorzitter

, griffier

md/coll.

Energietransitie-agenda 2020 - 2023

Samen doorpakken

Inleiding

In Drenthe zijn de afgelopen jaren flinke stappen gezet in de energietransitie. We gebruiken minder fossiele brandstoffen in onze woningen, we leveren een omvangrijke EU-bijdrage aan innovatie wat betreft waterstof en groeien enorm in de ontwikkeling van wind- en zonne-energie. En dat moet ook, want onze doelen zijn ambitieus. Wij hebben elkaar nodig om die te behalen. Overheden, bedrijfsleven, instanties én inwoners. Samen werken we aan het energiesysteem van de toekomst.

Ons doel: in 2030 wordt 40% van ons energiegebruik hernieuwbaar geproduceerd en in 2050 is Drenthe energieneutraal. Dat wil zeggen; we wekken net zoveel energie op, als dat we gebruiken aan wonen, leven en werken.

Wanneer we het over energie hebben, spreken we van een transitie. Dat woord impliceert de begrippen tijd en verandering naar het resultaat. Dit gaat hand in hand met kleine stappen, maar is wel een flinke wandeling, waarin we de komende jaren het tempo opvoeren. In de energietransitie levert iedereen zijn eigenevenredige bijdrage. De stevigste schouders zullen de zwaarste lasten moeten dragen. Het bedrijfsleven kan grotere stappen maken dan de individuele inwoners, maar ook die zullen hun inzet niet beperken tot hun eigen huis, maar ook in hun manier van reizen, leven en werken. Uiteindelijk vormen vele kleine stappen samen de weg naar een energieneutrale provincie.

Deze energietransitie-agenda richt zich specifiek op nieuwe vormen van energie en niet op duurzaamheid in het algemeen. U leest hierin onze plannen voor de komende vier jaar. In Drenthe zetten we in op de speerpunten gebouwde omgeving, MKB en industrie, hernieuwbare energie, het energiesysteem van de toekomst en communicatie. We hebben elkaars ontwikkelingen nodig om verder te komen, zo kunnen we **samen doorpakken**. Het is aan ons om de juiste rol en taak te pakken in deze toekomst en een bijdrage te leveren aan een duurzame, betrouwbare en betaalbare energievoorziening in Drenthe.

Speerpunt 1. Gebouwde omgeving

Het collegeakkoord benoemt de energietransitie van de gebouwde omgeving als één van de prioriteiten. De energietransitie in de gebouwde omgeving moet voor alle bewoners in Drenthe woonlastenneutraal zijn. Wij hebben de ambitie om dit in 2040 gerealiseerd te hebben. We versnellen het tempo samen met alle partners in de Expeditie Energieneutraal Wonen (EEW).

We voeren samen met relevante partijen binnen Drenthe een breed gedragen actieplan uit, om de Drentse woningvoorraad sneller energieneutraal te maken. Hier spelen wij een faciliterende en ondersteunende rol tussen gemeenten, woningbouwcorporaties, ondernemers, kennisinstellingen, maatschappelijke organisaties en inwoners(-collectieven) uit Drenthe. Door het bundelen en samenbrengen van informatie, kennis en ervaring geven we de regie op het proces vorm en nemen we stappen die de weg naar fossielvrij wonen versnellen. Daarbij maken we gebruik van de (typische) Drentse cultuur: we vinden elkaar, werken samen en zoeken naar slimme innovatieve oplossingen. Deze werkwijze heeft de afgelopen jaren geleid tot een reductie van 14% van het fossiel brandstofgebruik in de gemiddelde Drentse woning ten opzichte van 2015.

Doelstelling

Om de ambitie van energieneutraal wonen in 2040 te behalen is het nodig dat we in 2030 een reductie van 60% ten opzichte van 2015 bereiken. Dat betekent voor de periode 2020 - 2023 een **vermindering van 27%** van het fossiele energieverbruik in de Drentse woonomgeving.

Focus

Woonlastenneutrale energietransitie met betrokken inwoners

In de transitie van de gebouwde omgeving staan de inwoners van Drenthe centraal. De energietransitie moet voor hen woonlastenneutraal zijn. Dat betekent dat de maandlasten voor energiebesparende maatregelen niet hoger zouden moeten zijn dan wat het normaal aan energielasten kost. Door oplossingen zoals wijkaanpakken en centrale inkoop halen we schaalvoordeel en hiermee kostenreductie. Dit doen we samen met lokale marktpartijen, woningbouwverenigingen en de koepelorganisaties. Wij zorgen voor passende financieringsmogelijkheden. Dit doen wij samen met de Rijksoverheid, subsidieverstrekkers (RVO, Stimuleringsfonds Volkshuisvesting, Drentse Energie Organisatie) en andere financieel deskundigen. Het Drents Energie Loket (DEL) is het eerste aanspreekpunt voor vragen over energiebesparing. Het DEL geeft inwoners inzicht en advies over verduurzaming van de eigen woning met voorlichtingsbijeenkomsten, opleidingen voor energiecoaches en de Duurzame Huizen Route. Net als de afgelopen jaren organiseert het Drents Energieloket samen met het lokale bedrijfsleven centrale inkoopacties van bijvoorbeeld isolatie en zonnepanelen.

Dorps- en wijkinitiatieven ondersteunen met energiecoöperaties

In Drenthe zijn er op dit moment ongeveer honderd burgerinitiatieven vanuit dorpen en buurtschappen. Lokale energiecoöperaties ondersteunen of initiëren deze burgerinitiatieven. We realiseren opschaling van deze lokale initiatieven, willen meer nieuwe energiecoöperaties en vergroten daarmee de impact lokaal. Hiervoor is de Energiewerkplaats Drenthe opgericht. We continueren deze ondersteuning, zodat de Energiewerkplaats haar inzet op een hogere professionaliteitsgraad verder kan uitbouwen.

Gemeenten faciliteren en ondersteunen

Drentse gemeenten spelen een zeer belangrijke rol bij het verduurzamen van Drentse woningen. Als provincie stimuleren wij hen door samenwerking en kennisdeling. Dat doen we door bij het opstellen van de warmtetransitievisies te ondersteunen met sprintsessies. Met het binnenhalen van de RRE-subsidie (Regeling Reductie Energiegebruik) van 2,7 miljoen hebben we een gezamenlijk succes geboekt. Met deze subsidie kunnen Drentse woningeigenaren energiebesparende maatregelen gaan uitvoeren in hun woning.

Regie op levendige netwerkorganisatie

Essentieel in de energietransitie en in het bijzonder binnen de gebouwde omgeving is het in vertrouwen en wederzijds respect samenwerken om onze doelen te realiseren. Door in elkaar te investeren en regelmatig bijeenkomsten te organiseren, weten we elkaar (beter) te vinden, delen we actief kennis en worden er coalities gesmeed. Dit doen we op diverse terreinen. Ook kijken we breder naar logische verbindingen zoals dorps- en buurthuizen en de sportverenigingen.

Speerpunt 2. MKB en industrie

Het bedrijfsleven gebruikt ongeveer dertig procent van de energie in onze provincie. Door te besparen en over te stappen van fossiele naar hernieuwbare energiebronnen komen we dichterbij onze doelen. Door voorop te lopen in de transitie versterken we de Drentse concurrentiepositie.

De energietransitie vraagt het nodige van MKB en de industrie, maar biedt ook veel kansen. Bedrijven ontwikkelen nieuwe verdienmodellen, bijvoorbeeld rondom energiereductie, productie van hernieuwbare energie en opslag en flexibiliteit van het energiesysteem. Ons economisch beleid laat een accentverschuiving zien: van werken aan economische groei en meer banen creëren, naar een meer robuuste economie en toekomstbestendige banen. Dat vraagt om een bedrijfsleven dat zich richt op het verduurzamen van hun bedrijfs- en productieprocessen. Voor het slagen van de energietransitie is innovatie cruciaal. We benutten het innoverend vermogen van onze bedrijven en inwoners, zodat de energietransitie zich vertaalt in nieuwe banen voor Drenthe. Dit past goed bij de integrale kennis- en innovatieagenda (IKIA) van het Klimaatakkoord.

Doelstelling

Voor een grotendeels energieneutrale industrie en MKB in 2050 zullen Drentse bedrijven in 2030 30% minder fossiele energie moeten gebruiken ten opzichte van 2015. Deze reductie is nu 10%. Voor de periode 2020 – 2023 geldt dan dat de Drentse bedrijven hun fossiele energiegebruik **verder reduceren met 7%**. Dit is nodig om de Drentse doelen voor 2030 en 2050 te behalen en om bij te dragen aan de doelen uit het Klimaatakkoord.

Focus

Van inzicht naar actie

Het besparingspotentieel bij de energie-intensieve bedrijven is groot. We bieden de energie-intensieve bedrijven voorfinanciering van kostbare grote energiestudies (op 'no cure no pay' basis). De energiestudies brengen de alternatieven in kaart voor het huidige productieproces en moeten leiden tot grote kostenbesparingen en omvangrijke CO₂-reductie. We organiseren koplopersgroepen om 'best practices' te delen, jagen de ontwikkeling aan van netwerken en koppelen bedrijven aan onderwijs- en onderzoeksinstellingen.

We bieden het MKB advies en begeleiding bij de uitvoering van energiemaatregelen. De afgelopen twee jaar investeerde het MKB mede dankzij onze MKB energiescans al meer dan € 8 miljoen in energiebesparing en opwekking. Daarmee bespaarde het MKB 9,4 miljoen kWh elektriciteit en 290.000 m³ aardgas. In Regio Groningen Assen verband en in samenwerking met de 'Dutch Tech Zone' gemeenten experimenteren we met het herontwikkelen van bedrijventerreinen tot fossielvrije bedrijventerreinen. We werken onder meer samen met brancheorganisaties, ondernemersverenigingen en parkmanagementorganisaties.

Energietoezicht

Energietoezicht en handhaving van energieregelgeving had tot nu toe een lage prioriteit. We richten ons nu op de energie-intensieve bedrijven die vallen onder het provinciaal bevoegd gezag. De gemeenten zijn bevoegd gezag voor het MKB. We gaan met hen in overleg over provinciebreed energietoezicht.

Innovaties en nieuwe verdienmodellen

We willen innovatieve projecten en verdienmodellen die bijdragen aan de energietransitie. We helpen ondernemers met het verkrijgen van kennis en middelen om te experimenteren. Dit doen we samen met onder meer 'Ik Ben Drents Ondernemer', de Rijksoverheid, de Noordelijke Ontwikkelingsmaatschappij (NOM), de New Energy Coalition (NEC), banken, gemeenten, kennisinstellingen en andere partijen. Zo vergroten we de economische impact van de energietransitie in Drenthe.

Speerpunt 3. Hernieuwbare energie

De opgave uit het Klimaatakkoord voor de elektriciteitssector is om de uitstoot van CO₂ op nationaal niveau met ten minste 20,2 megaton te verminderen. Bestaande fossiele bronnen moeten worden vervangen door hernieuwbare bronnen. Deze transitie is een grote maatschappelijke opgave, die iedereen aangaat. Een groot deel van deze hernieuwbare elektriciteitsproductie gaat op zee plaatsvinden, maar ook op land zal er meer wind- en zonne-energie bij moeten. In het Klimaatakkoord is afgesproken dat in 2030 35 terawattuur (TWh) aan hernieuwbare energie op land dient te worden geproduceerd.

Bij de ontwikkeling van hernieuwbare energie staan de ambities vanuit het collegeakkoord centraal:

- We steunen gebiedsinitiatieven voor zonne- en windenergie binnen de kaders van de Omgevingsvisie;
- We zetten in op maximale benutting van zonnepanelen op daken en stimuleren dit;
- We zoeken naar slimme functiecombinaties die landschappelijk inpasbaar zijn.

Voor de ruimtelijke inpassing van initiatieven zien we, in lijn met de Omgevingsvisie, primair een rol voor de gemeenten. We voeren actief regie op zuinig en waar mogelijk meervoudig ruimtegebruik, op het combineren van opgaven, het zo dicht mogelijk bij elkaar brengen van vraag en aanbod en op aansluiting bij gebiedsspecifieke kenmerken.

Doelstelling

In 2030 wordt 40% van het Drentse energiegebruik hernieuwbaar geproduceerd. Dat betekent voor deze collegeperiode dat 16% van het Drentse energiegebruik hernieuwbaar wordt geproduceerd. Op dit moment is 10% hernieuwbaar gerealiseerd.

Focus

Participatie en energiecoöperaties

Wanneer inwoners en het lokale bedrijfsleven een wind- of zonnepark zelf (mee) ontwikkelen, komt een deel van de opbrengst ten goede aan de lokale gemeenschap. In het Klimaatakkoord is het streven dat bij de ontwikkeling van wind- en zonneparken op land 50% in eigendom is van de lokale omgeving. Ook andere vormen van financiële participatie vinden we van belang.

Energiecoöperaties spelen een belangrijke rol in het behalen van 50% lokaal eigendom binnen de energietransitie, maar hebben moeite om de aanloopkosten van projecten te financieren en om voldoende kennis en kunde te mobiliseren. Samen met het ministerie van EZK creëren we voor de energiecoöperaties een ontwikkelfonds. Hiermee zorgen we dat de coöperaties de hoge risico's in het voortraject kunnen afdekken. Het gaat om ontwikkelkapitaal en dekking van eigen vermogen waarvoor de energiecoöperaties nog niet bij de banken terecht kunnen. Ook ondersteunen we verdere professionalisering van lokale energie-initiatieven in Drenthe.

Regionale energiestrategie

Samen met gemeenten en hun inwoners, maatschappelijke organisaties en ondernemers maken we een Regionale Energie Strategie (RES). De RES is een doorlopend, meerjarig en cyclisch proces en een belangrijk instrument om onze gezamenlijk doelen, op een haalbare en betaalbare manier, te realiseren. Via de RES geven we uitwerking aan de afspraken voor hernieuwbare energie en gebouwde omgeving uit het Klimaatakkoord. De omvang van de energietransitie en mogelijk conflicterende ruimteclaims vanuit andere opgaven, maken dit vraagstuk zeer complex. Integrale afstemming is een belangrijk onderdeel van het proces. Vanuit de praktijk hebben wij ervaring met de ontwikkeling van grootschalige hernieuwbare energieproductie. Deze praktijkervaring zetten we in bij de ontwikkeling van de RES.

Grootschalige hernieuwbare energieproductie

Voor initiatienemers op gebied van wind- en zonne-energie zijn gemeenten het eerste aanspreekpunt. De provincie heeft de regie door ruimtelijke kaders te scheppen, te faciliteren en ondersteunen. We hebben een proactieve houding bij kansrijke of innovatieve projecten van derden. We brengen kennis in over functiecombinaties, participatie, netwerkvraagstukken en koppelkansen. We leveren ontwerpkracht en inspiratie bij landschappelijke inpassing. We voeren onze wettelijke taken (ruimtelijke planadvisering, vergunningen etc.) uit in goede afstemming met alle betrokken partijen.

We zetten stevig in op het behalen van meervoudige doelen, bijvoorbeeld kansrijke combinaties van energie met (nieuwe) natuur, landbouw, infrastructuur, klimaat- en wateropgaven en het stikstofvraagstuk. Voorbeelden daarvoor zijn de zonne-route A37 en het zonnepark Groningen Airport Eelde. We identificeren waar vanuit het provinciaal belang kansen liggen en gaan daarmee actief de boer op. We gaan experimenteren en op lokaal niveau proefprojecten uitvoeren. Waar nodig ontwikkelen we nieuwe arrangementen en instrumenten om dit mogelijk te maken.

Gezien de impact van veldopstellingen voor zonne-energie op de ruimte willen wij de potentie voor zon-op-dak in Drenthe zo goed mogelijk benutten. Wij vinden het belangrijk dat bedrijfseigenaren de daken van hun loodsen, kantoren, boerderijen en ander vastgoed optimaal benutten voor het opwekken van zonnestroom. Daarbij zien we kansen voor een provinciebrede en planmatige aanpak. Samen met ondernemers en gemeenten gaan we aan de slag om 'Zon op bedrijfsdaken' tot een succes te maken.

Wij adviseren en zijn betrokken bij de realisatie van de windopgave in de Drentse Monden en Oostermoer, Coevorden en Emmen. We dragen financieel bij aan de Gebiedsfondsen Windenergie.

We continueren ons beleid en de uitvoering daarvan voor bodemenergie (warmte-koudeopslag en geothermie). Ons beleid voor biomassa gaan we herijken en zo nodig actualiseren.

Speerpunt 4. Energiesysteem van Drenthe

Een duurzaam, betrouwbaar en veelzijdig energiesysteem bestaat uit een mix van verschillende energiebronnen. Een dergelijk systeem is een voorwaarde voor het succes van de Drentse energietransitie. Wij leggen de focus op elektriciteit, warmte, groen-gas en waterstof. Dit zijn letterlijk de verbindende elementen in onze energietransitie-agenda. Net als met andere grote opgaven heeft de energietransitie invloed op de samenleving en het landschap. Daarom voeren we deze opgave in samenhang met de betrokken partners uit.

Doelstelling

Drenthe heeft in 2030 een duurzaam, betrouwbaar en veelzijdig energiesysteem dat ruimte biedt aan onze ambities en innovatieve technieken.

Focus

Wij zien drie vraagstukken voor het energiesysteem van Drenthe:

1. Een inadequaat elektriciteitsnet

De netbeheerders kunnen de huidige sterke groei van hernieuwbare elektriciteitsproductie niet aan. Hierdoor kunnen veel projecten die een SDE+ subsidie ontvangen hebben, niet binnen de beschikbare tijd worden aangesloten op het net. Dit frustriert de Drentse energietransitie.

2. Veranderingen in het toekomstig energiesysteem

De overgang van fossiel naar hernieuwbaar leidt tot grote veranderingen in onze energie-infrastructuur. Uit de Energiesysteemstudie Groningen-Drenthe blijkt dat de vraag naar elektriciteit en andere vormen van energie (geothermie, nieuw-gas, biomassa) sterk gaat groeien. Dit leidt tot een enorme opgave voor het energiesysteem van Drenthe;

3. Waterstof in opkomst

Het gebruik van waterstof als energiedrager gaat een grote rol spelen in de verduurzaming van Nederland.

Daarom richten wij ons op de volgende drie punten:

Adequaat netwerk

Wij zien dat de realisatie van de Drentse ambitie wordt vertraagd door de huidige netcapaciteitsproblemen. Wij faciliteren en ondersteunen de initiatiefnemers bij het toepassen van innovatieve technieken zoals energieopslag, slimme energienetten en slim laden. Dit doen we samen met bedrijfsleven en kennisinstellingen. Op dit moment is wetgeving rondom netbeheer en subsidieregels een knelpunt. Wij blijven gericht lobbyen richting het ministerie van EZK om ervoor te zorgen dat er specifieke aandacht is voor de Drentse issues.

Het energiesysteem van de toekomst

Samen met het bedrijfsleven, de noordelijke overheden en de netbeheerders voeren we de regie op ontwikkelingen van het energiesysteem, zodat Drenthe voorbereid is op de uitdagingen van de toekomst. Voorbeelden uit de Noordelijke Energiesysteemstudie zijn onder meer de komst van nieuwe hoogspanningsinfrastructuur en schakelstations in Drenthe, energiehubs, mogelijk hergebruik van fossiele gas-infrastructuur en uiteraard alles rondom waterstof zoals bijvoorbeeld GZI Next te Emmen. Wij maken met onze partners een Noordelijke Energiesysteem-agenda. Hiermee geven we meer sturing aan de ontwikkelingen van het Drentse energiesysteem en bieden zo een beter klimaat voor duurzame initiatieven en innovatie bij ondernemers.

Waterstof als nieuwe energiedrager

Waterstof speelt een grotere rol in het energiesysteem van de toekomst als energiedrager. Opslag en transport van waterstof zijn dan ook nieuwe opgaven. We bereiden Drenthe hierop voor en pakken de economische kansen. Daarom ondersteunen en financieren wij diverse waterstofprojecten: waterstofvulpunten voor het vervoer, productie van waterstof op energiehubs, zoals bij GZI-next, de

toepassing van waterstof in de gebouwde omgeving en industrie en op langere termijn mogelijk waterstofopslag in zoutcavernes.

We zetten ons lokaal, regionaal, nationaal en Europees in om projecten succesvol uitgevoerd te krijgen. Een resultaat van de Drentse inzet is dat de Europese Commissie in 2019 een substantiële subsidie aan Noord-Nederland heeft toegekend aan deze projecten (HEAVENN).

Het verkrijgen van deze Europese ondersteuning is niet het eindpunt, maar het begin. De opgenomen (HEAVENN) projecten moeten tussen nu en zes jaar gerealiseerd zijn. Hiermee start de daadwerkelijke realisatie van een integrale waterstofeconomie in Noord-Nederland. De komende jaren ondersteunen we nieuwe Drentse initiatieven om de ingezette ontwikkeling te verstevigen. Dit doen we niet alleen, maar in samenwerking met bedrijven, kennisinstellingen en andere Noordelijke overheden, onder andere met onze bijdrage aan de Investeringsagenda Waterstof Noord-Nederland.

Met deze focus nemen wij regie op de benodigde veranderingen van het netwerk en het energiesysteem. Er is een sterke focus op waterstof en het elektriciteitsnet. Onze rol bij andere onderwerpen, denk aan warmte, biogas en geothermie, is in eerste instantie nog beperkt tot reguliere en wettelijke taken. Indien deze kansrijk lijken en er behoefte is aan meer aandacht van de provincie worden deze opnieuw bekeken. We vinden kernenergie zoals een thoriumcentrale geen reële optie voor de Drentse energievoorziening.

Speerpunt 5. Communicatie

Samen doorpakken, dat kunnen we alleen met de Drenten. Met inwoners, ondernemers en partners. Om de Drenten te bereiken en ze te laten zien wat voor mogelijkheden de provincie biedt om mee te doen in de energietransitie, zetten we in op gerichte communicatie. Onze communicatie richt zich op het bieden van vertrouwen en het betrekken van de Drent en vooral op handelingsperspectief.

Doelstelling

Het grote verhaal van de energietransitie klein en behapbaar maken, dichtbij de Drent brengen en handelingsperspectief bieden.

Focus

Bieden van handelingsperspectief

Iedere Drent, inwoner en ondernemer, moet kunnen bijdragen aan de energietransitie. Maar vertellen over welke mogelijkheden er zijn (handelingsperspectief bieden), betekent nog niet dat ze echt maatregelen gaan nemen. Hiervoor is effectieve communicatie essentieel, dus communicatie waardoor de Drent daadwerkelijk in actie gaat komen. Iedere Drent is anders. Huurders hebben bijvoorbeeld andere oplossingen en mogelijkheden dan particuliere woningeigenaren. Het grote verhaal klein en behapbaar maken, betekent niet voor iedereen hetzelfde.

Om effectieve communicatie te kunnen ontwikkelen is inzicht nodig: wat zijn beweegredenen om bij te dragen aan de energietransitie en, misschien nog wel belangrijker, wat zijn redenen om *niet* mee te doen? Dit inzicht in de drijfveren geeft een kijkje in de beleefwereld van Drenten. Dat biedt aanknopingspunten voor de communicatie en het bieden van de juiste handelingsperspectieven. De benodigde informatie halen we uit eerder uitgevoerde onderzoeken en informatie van bestaande netwerken. Deze input verwerken en vertalen we naar een effectieve communicatiestrategie die we de komende jaren activeren. Zo kan communicatie bijdragen aan het behapbaar maken van de energietransitie.

Bijdragen aan de doelstellingen

Met communicatie dragen we bij aan de doelstellingen uit de Energietransitie-agenda. Denk bijvoorbeeld aan de concrete oplossingen uit het speerpunt MKB & industrie, zoals de MKB Energiescan. Of de Energiebespaarlening Drenthe en advies van het Drents Energieloket uit het speerpunt gebouwde omgeving. Dit promoten we op diverse manieren. Een manier om dat te doen is storytelling: het verhaal vertellen van andere Drenten die al bijdragen aan de energietransitie. Dit is een effectief middel om het dichtbij de Drent te brengen omdat het uitgaat van herkenbaarheid. Een ander voorbeeld is met onze kennis en kunde van participatie en communicatie bijdragen aan de professionalisering van energiecoöperaties en lokale energie-initiatieven. Zo blijft ondersteuning niet alleen beperkt tot financiële middelen, maar zetten we onze kennis en ervaring in om de Drent verder te brengen.

Samenwerken en verbinding leggen met stakeholders

In Drenthe hoeven we het niet alleen te doen. Er zijn samenwerkingsverbanden, organisaties, netwerken en evenementen met ieder z'n eigen communicatiekanalen, -middelen en platformen. Waar mogelijk haken we aan of zorgen we voor aansluiting. Een bijzondere rol is weggelegd voor het Drents Energieloket en het programma Ik Ben Drents Ondernemer. We positioneren beiden als eerstelijnsloket voor respectievelijk inwoners en ondernemers. Ook beschikken beide organisaties over een waardevol en relevant netwerk waar we ook gebruik van maken, net als van de netwerken van andere stakeholders.

Koppelkansen met andere opgaven

Naast de energietransitie hebben wij nog meer opgaven, zoals de natuuropgave, de sociale agenda en transitie in de landbouw. Deze opgaven vertonen samenhang en overlap. De klimaat- en energiedoelen zijn onlosmakelijk verbonden met deze andere provinciale opgaven en kunnen bijdragen aan het realiseren hiervan. Enkele voorbeelden zijn:

- De energietransitie biedt perspectief voor nieuwe verdienmodellen voor de agrarische sector en het MKB.
- De woonagenda staat voor een toekomst- en levensloopbestendige woningvoorraad.
- Lagere woonlasten van energiezuinige woningen dragen ook bij aan de doelen van de sociale agenda
- Energiezuinige waterstofbussen stoten geen uitlaatgassen uit en zijn daarmee goed voor de luchtkwaliteit.

Koppelkansen Europa

De Europese opgaven kennen tal van koppelkansen. Medio 2020 stellen wij de Drentse Europa-agenda vast. Deze is onder meer bedoeld om onze energietransitie-agenda te verbinden aan de ambities en doelen die de nieuwe Europese Commissie heeft verwoord in de Green Deal.

Voorbeeldfunctie Provincie Drenthe

Als provincie hebben we een voorbeeldfunctie. We kunnen zelf ook bijdragen aan de energietransitie. Deze moet standaard ingebed zijn in ons beleid en uitvoering. Dit doen wij al door duurzaam in te kopen en aan te besteden. Ons provinciehuis is bijvoorbeeld energiezuinig en afgekoppeld van het gasnet. Wij houden onze energieprestaties kritisch tegen het licht en zetten in op verdergaande verbeteringen. We hebben nog meer mogelijkheden om het goede voorbeeld te geven:

Vastgoed en gronden

De provincie beschikt over vastgoed met daken en gronden. We kijken voortdurend hoe, waar en op welke wijze we het potentieel van onze provinciale eigendommen kunnen inzetten voor hernieuwbare energieproductie. Hier ligt ook een koppelkans met maatschappelijk vastgoed en andere overheden.

Drenthe als launching customer

We jagen innovaties aan door zelf als 'launching customer' te fungeren. Door onze eigen inkoopkracht in te zetten kunnen we kansrijke innovaties ontwikkelen en opschalen.

Financiën en monitoring

Binnen de begroting zijn structurele middelen beschikbaar om de provinciale rol in de energietransitie vorm te geven. Het gaat daarbij om de volgende bedragen:

2020: € 3.546.500^[1]

2021: € 2.264.500

2022: € 2.264.500

2023: € 2.264.500

Met deze middelen is het mogelijk om een belangrijk deel van ambities uit deze energietransitie-agenda in de komende bestuursperiode vorm te geven. Een deel van de inspanningen heeft een projectmatig karakter. Hierdoor kan het gebeuren dat we in de toekomst voorstellen om budgetten tussen de jaarschijven te verschuiven.

Omdat we weten dat komende jaren extra inzet nodig is op actuele ontwikkelingen zijn ook in de investeringsagenda middelen gereserveerd voor de energietransitie. Het gaat daarbij bijvoorbeeld om:

- Cofinanciering van projecten die bijdragen aan de noordelijke waterstofambities;
- De Expeditie naar Energieneutraal Wonen voor de verduurzaming van de gebouwde omgeving en het stimuleren;
- Innovatieve projecten binnen het energiesysteem, bijvoorbeeld op het terrein van slimme energienetten, energieopslag en andere innovaties,
- of ondersteuning bij de realisatie van coöperatieve hernieuwbare energieprojecten.

De monitoring van de doelstellingen uit deze energietransitie-agenda vindt plaats op basis van de informatie in de landelijke Klimaatmonitor. Op die manier kunnen we provincies onderling vergelijken en monitoren op de nationale doelstellingen uit het Klimaatakkoord. Er wordt onderzocht of het mogelijk is de actualiteit van deze informatie te verhogen.

^[1] Inclusief het bij de derde Berap vanuit 2019 overgeheveld bedrag.

Bijlage 2

Generatietoets Energietransitie-agenda 2020-2023

1. Besteedt het stuk specifiek aandacht aan demografische aspecten, leeftijdsverschillen of doelgroepen naar leeftijd?

De Energietransitie-agenda 2020-2023 onderscheidt geen specifieke doelgroepen. De agenda is generiek en vooral gericht op de inhoudelijke speerpunten voor wat betreft de energietransitie. De speerpunten Gebouwde omgeving (waaronder woningen) en Communicatie raken het meest direct aan de inwoners, maar in deze agenda wordt (nog) niet gedifferentieerd naar generaties.

2. Beschrijft het stuk de beoogde of onbedoelde effecten die projecten/maatregelen kunnen hebben op de verschillende generaties?

In de Energietransitie-agenda 2020-2023 is geen sprake van concrete projecten of maatregelen, gericht op specifieke doelgroepen, wel van algemene stimulerende maatregelen, die niet gespecificeerd zijn naar generaties.

3. Is er specifieke aandacht voor de gevolgen voor de binding van jongeren aan Drenthe?

Zie het antwoord op vraag 2.

4. Is er aandacht in het stuk voor het bereik van de voorgestelde maatregelen? Zijn de maatregelen en de communicatie daarover afgestemd op de behoeften van de verschillende generaties?

In het hoofdstuk Communicatie wordt aangegeven dat communicatie een belangrijk speerpunt is bij de uitrol van de agenda en dat daarbij een specifieke aanpak wordt gevolgd. Om de Drenten te bereiken en ze te laten zien wat voor mogelijkheden de provincie biedt om mee te doen in de energietransitie, wordt onderzoek gedaan naar de Drenten. Wat drijft ze, wat beweegt ze en wat houdt ze tegen om bij te dragen aan de energietransitie? Met de data die hieruit voortkomen, kunnen we specifieke en effectieve communicatie ontwikkelen die aansluit op de behoeften en verwachtingen. Als daar vervolgens in de middelen rekening mee wordt gehouden, wordt aan dit punt voldoende aandacht besteed.

5. Is sprake van zogenaamde stapelingseffecten in het beleid, die bepaalde generatiegroepen onbedoeld en onevenredig (negatief) treffen?

De Energietransitie-agenda 2020-2023 gaat uit van een positief effect: de energietransitie in de gebouwde omgeving moet voor alle bewoners in Drenthe woonlastenneutraal zijn en daarmee op termijn kostenbesparend.

Conclusie

De formulering van de doelen, speerpunten en de voorgestelde aanpak van de Energietransitie-agenda 2020-2023 is zodanig abstract en generiek geformuleerd dat het niet mogelijk is om conclusies te verbinden aan een uitgevoerde 'generatietoets'. In de nadere uitwerking van de vijf speerpunten van de agenda en daarbinnen met name de speerpunten 'Gebouwde omgeving' (waaronder woningen) en 'Communicatie' verdient het aanbeveling om nader aandacht te besteden aan de effecten voor de verschillende generaties.